

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване
на образователна и научна степен „доктор”

Автор на дисертационния труд: Милена Йорданова Крумова

Тема на дисертационния труд: „Бенчмаркинг на финансовия мениджмънт на индустриалното предприятие”

Рецензент: проф.д-р Младен Велев -шифри 05.02.18. “Икономика и управление” и 05.02.21. “Организация и управление на производството”, член на научно жури (Заповен на Ректора на ХТМУ – София НД-20-399/03.10.2011), избран за рецензент на заседание на научното жури на 07.10.2011 г.

Дисертационният труд на Милена Йорданова Крумова на тема „Бенчмаркинг на финансовия мениджмънт на индустриалното предприятие” за присъждане на образователната и научна степен “Доктор” се състои от увод, четири глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Тя включва 198 страници текст, 31 таблици и 61 фигури.

Милена Йорданова Крумова е завършила УНСС – София и е магистър по икономика и управление на търговията. Магистър е и по електронно управление от Факултет по английско инженерно обучение на Технически университет – София. Има следдипломни квалификации по финанси, счетоводство, банково счетоводство, финансов контрол, бизнес планиране в земеделието и др. Специализирала е в Австрия, Испания и Холандия. От 2003 г. е докторант в катедра „Икономика и стопанско управление” на ХТМУ по шифър 05.02.18 “Икономика и управление”. От 2010 е докторант и по научната специалност 02.21.09 „Автоматизация на области на нематериалната сфера (Образование)” към катедра „Електронна техника” на ТУ-София.

Работила е като счетоводен специалист в гимназия, а от 2005 г. е асистент в катедра „Икономика, индустриален инженеринг и мениджмънт” към Стопански факултет на ТУ- София. Сега е главен асистент. Участвала е в редица научно-изследователски и приложни разработки, в това число и международни. Осъществява консултантска дейност. Има 42 научни публикации.

Като ръководител на катедрата, в която Милена Крумова работи, имам ясна представа за нейните качества и постижения. Тя е **сериозен, дисциплиниран и амбициозен човек, стремящ се да повишава квалификацията си**. През годините се утвърди като добър преподавател, ползващ се с уважението на своите колеги и на студентите. Тя е и **целенасочен изследовател със способности да генерира, разработва и успешно да обосновава и защитава новаторски идеи**.

1. Обща оценка на дисертационния труд.

1.1. По избора и актуалността на темата на дисертационния труд

В стеремежа си непрекъснато да подобряват стопанските си резултати и да повишават конкурентоспособността си, бизнес организациите все по-често използват достоинства на бенчмаркинга. На негова основа, сравнявайки се с най-добрите в бранша, те разкриват силните и слабите си страни, събират информация за добрите практики и определят насоките за усъвършенстването си.

В резултат на нарастващата практическа актуалност на бенчмаркинга, през последните години нараства и броят на научните публикации, посветени на него. Извършват се и множество емпирични изследвания. Въпреки това, все още редица

важни проблеми, в това число и за приложението му за усъвършенстване на финансовия мениджмънт на индустриалните предприятия, остават нерешени или не са достатъчно добре разработени.

В тази връзка може да се заключи, че **темата** на дисертацията е **сполучливо избрана**. Тя е **актуална** и има голяма практическа значимост. Докторантът е обосновал добре тази значимост и актуалност. Ясно е открил нерешените и ненапълно решените проблеми и на тази основа е определил кои от тях се заема да реши.

Трябва да се подчертае, че избраната тема е **благодатна** за докторска дисертация, поради нейната научна значимост, практическа важност и недостатъчна разработеност. В същото време тя е **много комплексна и сложна** и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка, добри аналитични способности и опит в извършването на научни изследвания.

1.2. По формулировката на изследователските проблеми в дисертацията

Целта и задачите на дисертационния труд са коректно определени и ясно формулирани. Считаю, обаче, че предметът, обектът и тезата на изследване се нуждаят от прецизиране.

Целта и изследователските задачи са последователно и реално изпълнени.

1.3. По използваните подходи и методи в дисертационния труд

За решаването на поставените задачи и постигане на целта докторантът е съчетал използването на няколко подхода на изследване. Приложил е **системния, структурния и сравнителния подходи**, което му е позволило да изведе важни заключения и обобщения. За реализацията им са използвани **статистически методи, методите на анализ, индукция и дедукция, графични методи и др.**

Посочените изследователски подходи и методи са **сполучливо избрани и умело използвани**, което е допринесло за **успешното осъществяване на дисертационното изследване**.

1.4. По използваната литература

За целите на изследването докторантът е използвал общо **157 литературни източника**, в това число на кирилица и на латиница. Те са реално използвани и цитирани в текста на дисертацията. Тези литературни източници са достатъчно разнообразни и богати за осъществяване на задълбочено научно изследване по дадената тема. Литературните източници са ползвани добросъвестно и коректно, което дава възможност да се отличи личния принос на докторанта.

Може да се направи извода, че докторантът **познава литературата** в областта на изследвания проблем. Това е способствало той **логически да достигне до съответните теоретико-методологически обобщения, методически решения и аргументирани предложения**. Използваният богат научен апарат и показаната способност за конструктивен анализ, научни обобщения и аргументирани предложения свидетелстват за висока **научна ерудиция**.

1.5. По структурата на дисертацията.

Структурата на дисертацията е **логически изградена** и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на изследователските **задачи и цел**. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици и фигури, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същността на изследването.

В Глава първа е извършено задълбочено литературно проучване по проблемите на финансовия мениджмънт, като обект на бенчмаркетинг. Направен е анализ на основните становища за същността, обхвата и особеностите му. Анализирани са и неговите основни области и дейности. Анализирани са досегашните практики на бенчмаркетинг на финансовия мениджмънт. Анализът е задълбочен и **показва високата компетентност и научна задълбоченост на докторанта.**

В глава втора е направен анализ на същността и видовете бенчмаркетинг. Проучени, анализирани и систематизирани са и особеностите на финансовия бенчмаркетинг, както и основните методологически проблеми на приложението му.

В Глава трета е разработена методика за бенчмаркетинг на финансовия мениджмънт на индустриално предприятие. Методиката е добре обоснована и детайлно разработена. Според мен, разработеното в тази глава съдържа главните достойнства на дисертационния труд и то заслужава висока оценка. То показва умението на докторантката, на основата на задълбочените си знания, **да генерира методически решения и аргументирани предложения, директно приложими в практиката.**

В Глава четвърта е направена апробация на предложените методически разработки и е доказана практическата им приложимост и полезност.

2. Основни приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд са постигнати следните по-съществените **научно-приложни приноси:**

1. На основата на критичен анализ на литературата и практиката детайлно са определени и систематизирани дейностите в областта на финансовия мениджмънт на индустриалното предприятие, и на тази основа са определени областите на въздействие, от които зависи ефективността им.
2. В резултат на литературния анализ е разработена система от критерии за дефиниране на видовете бенчмаркинг, уточнен е категоричния апарат, обосновани са функциите на бенчмаркинга и са изяснени дейностите при планирането, организирането и контрола на осъществяването му.
3. В резултат на анализа на литературата и добрите практики са систематизирани показатели за оценка на финансовия мениджмънт на индустриалното предприятие.
4. Разработена е методика за бенчмаркинг на финансовия мениджмънт приложима в предприятията от индустрията, независимо от предмета на дейност, размера и финансовото състояние.
5. В рамките на разработената методика е приложен адаптиран за целите на финансовия мениджмънт метод за разпознаване с помощта на функцията на разстоянието. Разработена е и матрица за практическа оценка на финансовия мениджмънт по групи показатели.
6. В резултат на експерименталното приложение на методиката за бенчмаркинг са разработени предложения за усъвършенстване на финансовия мениджмънт на "ALFA" АД, довели до подобряване на крайните резултати.

Посочените приноси са лично дело на докторанта. Те могат да се отнесат към **следните групи:**

- обогатяване, конкретизиране и прецизиране на съществуващи научни знания;
- създаване на нови методи на изследване.
- приложение на съществуващи методи за решение на конкретен икономически проблем с формулирани изводи и препоръки за управленската практика.

3. Критични бележки и препоръки

Внимателното ми запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобща, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Същевременно имам и някои **критични бележки**. По-важните от тях са:

1. Считам, че формулировката на обекта на изследването, като „финансовия мениджмънт” не е достатъчно прецизна. Още повече, че в заглавието на дисертационния труд се посочва, че ще се изследва финансовия мениджмънт на индустриалното предприятие. Не е добре формулиран и предметът на изследване. Той явно е свързан с бенчмаркинга на финансовия мениджмънт, с негови методологически, методически и приложни аспекти, а не със самия финансов мениджмънт. Формулировката на тезата на дисертационното изследване също не е точна. Тя включва твърдение, което винаги е вярно и не се нуждае от специално изследване за доказването му.

2. На стр. 105 са предложени критерии за избор на предприятие, спрямо което да се извършват сравнения. Считам, че изборът и значенията на част от тях се нуждаят от допълнително поясняване. Това се отнася за критерии: 3. Дата на стартиране на дейността; 4. Сходство на потребителите; 5. Сходство на продуктивния асортимент и 6. Други критерии.

3. Съгласно предложението на докторантката за разпределение на задълженията между членовете на екипа по бенчмаркинг, той трябва да се състои от поне 9 човека. Струва ми се, че този състав е твърде голям и би бил излишно разхищение на работно време и финансови средства, предвид на задачите, очакваните резултати и ползи от бенчмаркинга. Явно тя трябва да обмисли възможностите за съвместяването на ролите на участниците в проекта.

4. На етап 3.3.5. от разработената в дисертацията Методика се дават насоки за планиране на ресурсите за провеждане на бенчмаркинга. Това обаче се прави само за финансовите средства, но не и за необходимите материални ресурси – компютри, помещения с необходимото обзавеждане и др.

5. Съществена и важна част на разработената Методика е предложената система от показатели, по които да се прави оценка на финансовия мениджмънт и да се извършват сравнения с други предприятия. Относно тях е необходимо да се направят следните допълнителни пояснения:

- целта на бенчмаркинга е да осигури на мениджърите информация за възможностите и насоките за подобряване на дейността. В тази връзка е необходимо допълнително да се обоснове избора на показатели за оценка, като се поясни какви резултати се очакват от използването на всяка една от предложените групи показатели и доколко тези резултати биха могли да очертаят насоки за бъдещо усъвършенстване на финансовия мениджмънт.

- струва ми се, че сериозен проблем при използването на подобрите показатели за оценка ще е набирането на необходимата информация. Това е валидно и за анализираното предприятие, но е с особена сила за предприятията, с които се сравнява. Този проблем сериозно би затруднил практическото приложение на Методиката и затова се нуждае от изясняване.

6. Формулираните в резултат на апробирането на Методиката препоръки за усъвършенстване на финансовия мениджмънт на „ALFA” АД, както и Докладът за резултатите от бенчмаркинга, са твърде общи и в значителната си част са предварително известни. Липсват достатъчно конкретни и специфични резултати, изведени чрез приложението на Методиката, които не могат да се получат без нея. Така извършения бенчмаркинг не е достатъчно полезен за мениджърите, защото не носи необходимата допълнителна информация за вземане на обосновани управленски

решения за усъвършенстване на финансовия мениджмънт. Считам, че това не се дължи на съществени грешки в методиката, а на пропуски в приложението ѝ, предвид недостига на информация.

Необходимо е да се подчертае, че посочените критични бележки не са от естество, което да омаловажи достойнствата на дисертационния труд и да попречи на общата му положителна оценка.

4. Публикации по дисертационния труд

Посочени са 10 публикации по дисертационния труд: 3 статии и 7 доклада на научни конференции. Издателствата са престижни. Може да се приеме, че научните публикации на докторанта са достатъчни и в че в тях са публикувани основните моменти на дисертацията. Явно е, че **идеите и научните постижения на докторанта са получили обществено признание и се използват от научната общност.**

5. Автореферат и справка за приносите в дисертационния труд.

В резултат на внимателното ми запознаване със автореферата и със съдържанието на дисертационния труд достигнах до заключението, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.
2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той отразява основните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото от докторанта.
3. Справката за приносите е коректно направена, а приносите са добре открити и ясно формулирани.

Заключение:

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е постигната. Постигнати са научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да **присъдят на докторанта Милена Йорданова Крумова образователната и научната степен "Доктор".**

София, 25.10.2011 г.

Рецензент: